

Της Πίκιας Στεφανάκου

Το πνεύμα του... θείου Μίλτι, όπως αποκαλούν και μετά θάνατον τον Μίλτον Φρίντμαν οι οπαδοί του, έχει φωλιάσει για τα καλά στο Μέγαρο Μαξίμου. Το όραμα ζωής του Αμερικανού πατριάρχη του νεοφιλευθερισμού για απελευθέρωση της παιδείας από τα... κρατικά δεσμά απειλεί πλέον και τα ελληνικά σχολεία. Η κυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου σχεδιάζει να προωθήσει την ιδέα Φρίντμαν για «κουπόνι Παιδείας» και στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα κουπόνια Παιδείας ή αγγλιστί vouchers έχουν ήδη ανακοινωθεί για τα προγράμματα διά βίου κατάρτισης και αναμένουν τη θεσμοθέτησή τους για τα πανεπιστήμια.

Τι είναι τα vouchers; Επιταγές ενός συγκεκριμένου ποσού που θα λαμβάνουν οι γονείς των μαθητών και στη συνέχεια θα τις καταθέτουν για να αγοράσουν υπηρεσίες εκπαίδευσης από όποιο σχολείο επιθυμούν να φοιτήσουν τα παιδιά τους, δημόσιο ή ιδιωτικό, εντός ή εκτός της γειτονιάς τους. Πρόκειται για μια απευθείας επιδότηση με δημόσιο χρήμα των επιχειρηματιών της εκπαίδευσης, που σ' αυτούς τους χαλεπούς καιρούς βλέπουν την πελατεία τους να μειώνεται και τα δίδακτρα να μην καταβάλλονται στην ώρα τους ή ακόμη και να μην εξοφλούνται. Και επειδή ο ιδιωτικός τομέας δεν είναι... φιλόπτωχο ταμείο, τη Δευτέρα ο Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων βγαίνει στα κεραμίδια για να ζητήσει επισήμως τα ιδιωτικά σχολεία να γίνουν... κρατικοδίαιτα μέσω της εφαρμογής του συστήματος των κουπονιών.

Δώστε κουπόνια...

Το αίτημά τους βρίσκει απόλυτα σύμφωνο τον πρωθυπουργό. Άλλωστε, ο ίδιος από τη δεκαετία του '90 έθετε θέμα κουπονιών και απόσυρσης του κράτους από την υποχρέωσή του να παρέχει και να χρηματοδοτεί χωρίς όρους και προϋποθέσεις την εκπαίδευση. Αυτή την υποχρέωση καθόλου δεν την ήθελε ο Γ. Παπανδρέου. Όπως έχει δηλώσει επανειλημμένως από τότε, «η σημερινή δημόσια εκπαίδευση λειτουργεί όπως μια προβληματική εταιρεία που παράγει προϊόντα τα οποία δεν έχουν ζήτηση. Από το κράτος που είναι παραγωγός Παιδείας πρέπει να πάμε σ' ένα κράτος που αγοράζει Παιδεία από μια αγορά την οποία πιστοποιεί, την οποία ελέγχει και στην οποία θέτει κανόνες για να είναι υψηλού επιπέδου». Το τελευταίο, όπως απέδειξε και η υπόθεση με τις άδειες των κολεγίων, είναι απλώς για... ξεκάρφωμα. Απλώς, για να μην κατηγορηθεί για απόλυτη σύμπτωση με τις ιδέες του θείου Μίλτι.

Σχολεία, όπως μανάβικα...

Ο Φρίντμαν από τη δεκαετία του '70 πάλευε για να παραδοθεί στην αγορά ο τομέας της εκπαίδευσης. Στο όνομα της ελεύθερης επιλογής σχολείου, ο αμερικανός νομπελίστας

ζητούσε την απόσυρση του κράτους από την εκπαίδευση και τον εφοδιασμό όλων των γονιών με κουπόνια που θα τα διαθέτουν στο σχολείο της επιλογής τους. Στο σχέδιο αυτό, ο Φρίντμαν έβλεπε μια ανεξάντλητη πλουτοπαραγωγική πηγή για εμπνευσμένους επιχειρηματίες. Όπως ο ίδιος το έθετε σε άρθρο του στους "New York Times", το 1975, το σχέδιο για παροχή κουπονιών θα ανοίξει «μια τεράστια αγορά». Μπορεί να εμφανιστούν, έγραφε ο θείος Μίλτον, ακόμη και σχολεία - αλυσίδες, όπως τα σούπερ-μάρκετ, ή σχολεία με γνωστές εμπορικές επωνυμίες, όπως η αλυσίδα μανάβικων «Mom and Pop».

Έργο μας η "εκπαίδευση" πολιτικών και κοινού

Το γεγονός ότι το σχέδιο δεν προχωρούσε, ανάγκασε τον παντοδύναμο, σε επιρροή, γκουρού του νεοφιλελευθερισμού να προχωρήσει το 1996 στην ίδρυση ακόμη και Ιδρύματος για την προώθηση της Εκπαιδευτικής Επιλογής, δηλαδή την καθολική καθιέρωση κουπονιών. Σκοπός του Ιδρύματος, αναφέρεται στην ιστοσελίδα του, είναι «να εκπαιδεύσει πολιτικούς και κοινό» σχετικά με την «απεγνωσμένη ανάγκη» για vouchers. Μεταξύ άλλων, το Ίδρυμα του Μίλτον και της συζύγου του Ρόουζ, προσφέρει όλη την τεχνογνωσία που χρειάζεται (ακόμη και τη συγγραφή νόμων) για να γίνει πράξη το όραμα της ελεύθερης εκπαιδευτικής επιλογής. Η βοήθεια είναι ακόμη και σε είδος. Το Ίδρυμα παρέχει μέχρι και χρηματικά ποσά για να βοηθήσει τοπικούς ηγέτες να προωθήσουν ή να στηρίξουν την ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης με κρατικά κονδύλια. Η επιτυχία των στόχων του ιδρύματος μετριέται «στην αύξηση του ποσοστού δημόσιων δολαρίων που χρηματοδοτούν την ιδιωτική επιλογή».

"Όχι", παρά την απίστευτη προβολή

Παρά το γεγονός ότι δαπανώνται τεράστια ποσά για την προβολή και προώθηση του σχεδίου των κουπονιών, τα αμερικανικά συνδικάτα εκπαιδευτικών μιλούν για 65 εκ. δολάρια τον χρόνο, τα vouchers δείχνουν να σκοντάφτουν στις κάλπες. Σύμφωνα με την Αμερικανική Ένωση Εκπαιδευτικών, από το 1966 παρουσιάζονται, με διάφορες παραλλαγές, προτάσεις για την κρατική επιδότηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Σε όσες πολιτείες (13 τον αριθμό) τα σχέδια αυτά τέθηκαν στην κρίση των ψηφοφόρων, απορρίφθηκαν. Εξαίρεση αποτέλεσε μόνο η Νότια Ντακότα. Οι ψηφοφόροι αρνούνται σταθερά την παροχή δημόσιας βοήθειας σε ιδιωτικά και εκκλησιαστικά σχολεία. Μάλιστα, στην περιφέρεια της Κολούμπια, ανάλογα σχέδια απορρίφθηκαν 22 φορές. Το επισημαίνουμε για να μην εμφανιστούμε εμείς οπισθοδρομικοί, όταν θα αρνηθούμε να δεχτούμε την επιδότηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης που ετοιμάζει η κυβέρνηση.

Γενικώς, το πρόγραμμα της εκπαιδευτικής πολιτικής δεχόταν απανωτά χτυπήματα, ακόμα και σε πολιτείες που εφαρμοζόταν. Το 2006, το Ανώτατο Δικαστήριο της Φλόριντας κήρυξε τα κουπόνια αντισυνταγματικά. Το 2009 έγινε το ίδιο και στην Αριζόνα, ενώ την ίδια χρονιά οι αρχές της Ουάσιγκτον αρνήθηκαν να συνεχίσουν τη χρηματοδότηση του προγράμματος.

Το εργαστήριο της Νέας Ορλεάνης

Το σχέδιο ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης από τα δημόσια ταμεία απέρριπτε σταθερά και η Λουιζιάνα. Είχαν γίνει 20 προτάσεις για παροχή κουπονιών και είχαν απορριφθεί όλες. Μέχρι που ήρθε ο τυφώνας Κατρίνα. Η Νέα Ορλεάνη διαλύθηκε. Και τότε ο θείος Μίλιτ έδειξε τι σημαίνει επαγρύπνηση. Σε ηλικία 93 χρονών, αρθρογράφησε στη "Wall Street Journal", όπως αναφέρει η Ναόμι Κλάιν (στο συγκλονιστικό βιβλίο της «Το Δόγμα του Σοκ»), για να πει το εξής: «Τα περισσότερα σχολεία της Νέας Ορλεάνης είναι συντρίμια. (...) Πρόκειται για τραγωδία. Αλλά είναι επίσης και μια ευκαιρία να μεταρρυθμίσουμε ριζικά το εκπαιδευτικό σύστημα».

Έτσι κι έγινε. Σύμφωνα με τους "New York Times", η Νέα Ορλεάνη έγινε «το κατεξοχήν πειραματικό εργαστήριο του έθνους για την επέκταση των κρατικά επιδοτούμενων ιδιωτικών σχολείων». Το 2010 φοιτούσε σε τέτοιου είδους σχολεία, τα λεγόμενα charter schools, το 71% των μαθητών της περιοχής, το υψηλότερο ποσοστό στις ΗΠΑ. Η αντίσταση που πρόβαλε το συνδικάτο των δασκάλων, το πρώτο συνδικάτο εκπαιδευτικών στις ΗΠΑ που πέτυχε συλλογική σύμβαση, «θάφτηκε» κάτω από τα συντρίμια των δημόσιων σχολείων. Περίπου 4.700 δάσκαλοι, μέλη του Συνδικάτου, απολύθηκαν και η σύμβαση δεν έχει πλέον καμία ισχύ.

Κανένας έλεγχος

Συνολικά στην Αμερική λειτουργούν περίπου 5.000 charter schools. "Αυτές οι σχολικές μονάδες χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους, αλλά διοικούνται όπως οι ιδιωτικές επιχειρήσεις και δεν υπάγονται στις περισσότερες από τις νομοθετικές ρυθμίσεις που ισχύουν για το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα. Για παράδειγμα, η πλειονότητα αυτών των σχολείων (ποσοστό μεγαλύτερο του 95%) αρνείται να προσλάβει συνδικαλισμένους εκπαιδευτικούς. Κι όταν οι αρχές της πολιτείας της Νέας Υόρκης θέλησαν να πραγματοποιήσουν αξιολόγηση και έλεγχο της λειτουργίας των charter schools στα οποία είχαν χορηγήσει άδειες λειτουργίας, αυτά προσέφυγαν στη Δικαιοσύνη για να αποτρέψουν μια τέτοια εξέλιξη: η πολιτεία όφειλε να τους έχει εμπιστοσύνη και να τα αφήσει να πραγματοποιήσουν αυτοέλεγχο και αυτοαξιολόγηση". Τα παραπάνω δεν τα λέει κάποια από τις ακτιβίστριες ενάντια στην εμπορευματοποίηση της παιδείας, αλλά η πρώην υφυπουργός Παιδείας της κυβέρνησης του Τζορτζ Μπους πατρός, Diane Ravitch.

Η Ravitch ήταν φανατική υποστηρίκτρια των νομοθετικών πρωτοβουλιών του Τζορτζ Μπους υιού. "Σήμερα, παρατηρώντας τις χειροπιαστές επιπτώσεις αυτών των πολιτικών, έχω αλλάξει γνώμη", δηλώνει η πρώην υφυπουργός Παιδείας, που εκφράζει την απογοήτευσή της επειδή και η κυβέρνηση του Ομπάμα υιοθέτησε τις πιο επικίνδυνες ιδέες και επιλογές της περιόδου Μπους.

Η ευκαιρία της ιδιωτικοποίησης

Η "φυσική καταστροφή" έγινε "ευκαιρία" για την ιδιωτικοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος της Νέας Ορλεάνης. Η οικονομική κρίση είναι η "ευκαιρία" για να επιβληθούν πολιτικές που δεν είχαν καμία απολύτως τύχη. Το 2009 ο Ομπάμα υποσχέθηκε ότι θα χρηματοδοτήσει την εκπαίδευση των περιοχών που πλήττονται περισσότερο από την κρίση με το ποσό των 4,3 δισ. δολαρίων. Προϋπόθεση για να λάβουν τη χρηματοδότηση ήταν να καταργήσουν κάθε νομοθετικό φραγμό που αφορά στη δημιουργία και επέκταση των charter schools. Σε μας τα λένε πιο... γλυκά. Η κρίση, είπε η αναπληρώτρια υπουργός Παιδείας, Φ. Γεννηματά, εξαγγέλλοντας το πρόγραμμα κουπονιών για τη διά βίου κατάρτιση, είναι "ευκαιρία για να αλλάξουμε σαθρές υποδομές και νοοτροπίες"...